

Relikty dolování na Tišnovsku

Jiří Merta

Tento příspěvek lze považovat za volné pokračování článku dr. Rostislava Vermouzka nazvaného Neznámý důlní rajón na Tišnovsku, který byl otištěn ve sborníku Archeologia Technica TMB z roku 1988. V něm si kromě jiného všímá dvou vsí, jejichž název je spojen s místní těžbou a zpracováním (?) železných rud. Jedná se o ves Jamné (Jemné) a Železné. Při jejich popisu si autor všímá terénních reliktních dokládajících těžební činnosti, patrně starší roku 1235, resp. 1240, kdy jsou obě vsi zmiňovány při majetku kláštera Porta Coeli v Předklášteří. Terénní relikty v okolí Jamného jsou popsány v textu (str. 59 - 62).

Kromě uvedených lokalit, vytěžených rudních výchozů v prostoru severovýchodně Jamného sledujících údolí bezejmenného potoka v délce 3 km až k východnímu okraji vsi Rohozec, jejichž poloha je Vermouzkem popsána (viz příloha č. 2), z nichž výraznější zásahy do terénu jsou zakresleny v mapách 1 : 10 000 existuje další skupina stařin severně obce Skalička.

Tuto oblast, která unikla pozornosti R. Vermouzka, sleduje údolí potoka Lubě po jeho obou březích a přechází do bočního údolí Újezdského potoka (pravobřežný přítok Lubě), v jehož severní stráni jsou patrné zásahy po dolování. Nejvýraznější jsou dobývací příkopy patrné v trati "V Žlebích" i blíže k Újezdu pod trati "Stráně" až při západním okraji zástavby.

Při ústí Újezdského potoka na konci hřbetu vystupujícího slepencového skaliska je poloha zaniklého hrádku s třídištnou fortifikací. Jeho vztah k důlním pracím není prokázán. Důlní práce jsou patrně starší. Největší ze stařin jsou dosud patrné po obou březích údolí potoka Lubě. Jde většinou o vytěžené příkopy směřující kolmo vzhůru do strání (po spádnicí), v několika místech jsou patrné i výrazné odvaly, při nichž by se snad mohly nacházet i objekty zpracovávající, nebo alespoň upravující železnou rudu. Tou byl patrně tmel spojující místní slepence. Při jednom z odvalů při východní stěně údolí jižně trati Spálený, kde vytéká pramen, by mohlo jít i o zasypanou štolu. Nejvýraznější terénní zásahy jsou patrné nad levým břehem Lubě pod tratí Kopaniny, při lese Prašnice a na trati Žleby. Největší výchozy (lomového charakteru) se objevily ve stráni lesa Hluboké po vytěžení porostů. Vytěžená díla dosahují hloubky desíti metrů a výrazně narušují reliéf údolní stěny. Vytěžený objem rudy dosahuje řádově několika tisíců kubických metrů. Také v bočním rozvětveném údolí, níže proti ústí Újezdského potoka, je několik desítek žlabů a vytěžených prostor, které dosahují okraje lesa směrem k Trmačovu. Nejvýraznější je zářez v trati Chobot. Přímé doklady jejího zpracování na místě nebo v bezprostředním okolí ložiska nejsou zatím známy. Dosud známé železářské lokality (Kuřim, Bořítov) jsou patrně příliš vzdálené rudnímu okrsku.

Obr. č. 1 Jeden z prospektorských žlabů na pravobřeží Lubě

Obr. č. 2 Trať Chobot vytěžený zářez (levobřeží Lubě)

Obr. č. 3 Pohled z údolí potoka Lubě na nejvýraznější část stařin

Obr. č. 4 Detailní pohled na vytěžené stařiny v pozadí na bližším hřebeni patrná část trojdílné fortifikace hrádku

